

שְׁמַיָּה

טעמי הלב

= תפילה =
עומד ברומו של עולם

האבות והאמהות הקדושים, בני ה'כלל ישראל', עומדים ומייחלים מתי מתי יזכו הם לחבוק ב'ן, שעל ידו ישתלשל השלשלת המפוארה של האומה המייחלת, שכל כוונת הבריאה עליה. **'יצחק ורבקה'**, יום אחר יום, שנה אחר שנה מייחלים להיות 'בוני עולם', ועדיין לא נפקדו בדבר ישועה ורחמים.

הנה בא העת והמועד שעמדו להתפלל באופן המיוחדת, כפי שסיפרה בתורה הק': **וְעַתָּה יִצְחָק ה' לְנֶכְחַ אֲשֶׁתוֹ כִּי עֲקָרָה הָיָה וְעַתָּה לוֹ ה' וַתְּהַר רַבְּקָה אֲשֶׁתוֹ**, וכרש"י - **הרבנה והפציר בתפלה**. ואז זכו שנתמלאה הבקשה, וזכו לה'בן שממונו ובנה את קומת כלל ישראל, ע"י ה"ב שבטים שהעמיד לתפארת.

מתאוה לתפלתן של צדיקים - ולמדו לנו חז"ל, שכל הכוונה של הקב"ה לעשותם עקרה, היתה מטעם מיוחדת של 'מתאוה הקב"ה לתפלתן של צדיקים' - מרוב אהבתו עליהם, ועל כן מעמידם במצב המחייבת במדה מרובה את ההפצרה והבקשה, למלאה תאותו כביכול.

השקפת הענין מתבטאת היטב ב'תנא דבי אליהו' (רבה פרק יח): פעם אחת הייתי עובר ממקום למקום, ומצאני אדם אחד ואמר לי, רבי! מפני מה בעלי בתים של ישראל נעצרים על בנינים מהיות להם בנינים, אמרתי לו, בני! מפני שהקב"ה אוהב אותם אהבה גמורה ושמוח בהן, לפיכך מצרפם כדי שירבו רחמים על בנינים. ואמר לי, רבי! לא כן הוא, אלא מפני שיש להם טינא בלבבם וכו'. ואמרתי לו, בני! הרבה בעלי בתים יש לנו וחמודים הם וכו', ואעפ"כ הן נעצרים על בנינים מהיות להם בנינים.

ותדע לך שכן הוא, צא ולמד מאברהם אבינו ושרה אמנו שהיו עקרים פ"ה שנה, והרבו רחמים עד שבא יצחק להם ושמוחו בו. וכן צא ולמד מן יצחק ורבקה שהיו עקרים עשרים שנה והרבו רחמים, עד שבאו שניהם יעקב ועשו להם ושמוחו במ. וכן צא ולמד מרחל שהיתה עקרה י"ד שנה מב' ילדים והרבתה רחמים עד שבאו שניהם לה ושמוחה בהן. וכן צא ולמד מחנה שהיתה עקרה והרבתה רחמים עד שבא שמואל לה ושמוחה בו, אלא ע"כ צריך אתה לתפוס בידך מדה הראשונה שאמרתי לך מתחלה, "מפני שהקב"ה אוהב אותם אהבה גמורה ושמוח בהן, לפיכך מצרפן כדי שירבו ברחמים לפניו", עכ"ל. עי' רבינו בחיי בפרשתן.

תפלה - התדבקות: מזה אנו רואים באספקלריא המאירה את הפגלת מעלת

המשך בעמ' ב' <<

טעמי הפרשה

ברכת 'ויתן לך אלקים'

טל תורה מחייהו

דגל מחנה אפרים

יש לפרש בזה על דרך (כתובות קי"א): כל העוסק בתורה טל תורה מחייהו, ושמעתי מא"ז [הבעש"ט] זללה"ה, כי יש ל"ט מלאכות שהם לצורך חיות וקיום האדם, אך כשעוסק בתורה אינו צריך ל"ט מלאכות גשמיות, כי הטל תורה מחייהו, ויש לומר, שלכך נקרא התלמיד חכם שעוסק בתורה בחינת 'שבת', כיון שהוא שובת מן הל"ט מלאכות ואינו צריך להם, כי טל תורה מחייהו. וזה יש לומר, שמרמז הפסוק בברכתו של יעקב, ויתן לך האלקים מטל השמים וגו', היינו שלא תצטרך ל"ט מלאכות הגשמיים, רק יתן לך את כל מטל השמים דלעילא.

יעקב לקח הברכה בלבוש עשו

זאת התורה - בשם מהרי"ד מבעלזא זי"ע

פעם בא איזה נגיד גדול להרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, שהיה לבוש בלבוש מודרני, וברצות הצדיק לעורר לו על ענין זה בדברי נועם, כדי שלא להעליב אותו, אמר בדרך צחות, לתת טעם מדוע הנגידיים הגדולים בעם דרכם להיות לבושים בלבוש

הפצה ראשית בארה"ב:
שעשועים 718.484.2189
 הפצה ראשית בארה"ק:
025808735

מחיר מיוחד:
 לאירועים, שמחות,
 מסיבות

האוצר לחנוכה

טעמי התורה

עיונים במכירת הבכורה

ויאמר יעקב השבעה לי כיום וישבע לו וימכר את בכרתו ליעקב (בראשית פרק כה, לג). כמה הערות שונות בענין 'מכירת הבכורה' מבוארות בספרי המפורשים שהאריכו בטיב טעם.

א. דבר שלא בא לעולם

קשה, הרי בבכורה ישנו דברים שעדיין לא חלה, רק לאחר זמן, כגון ירושה וכו', ואם כן האין חל המכירה, הרי היה דבר שלא בא לעולם, שיצחק עדיין חי, ואיתא בב"מ (טז): האומר מה שאירש אבא מכור לך לא אמר כלום, דהוי דבר שלא בא לעולם.

ה'אור החיים' הק' מיישב וז"ל: על פי מה שאמרו במסכת מציעא (דף ט"ז). ופסקוהו הפוסקים (חו"מ סי' ריא סי"ב) הצייד עני שאין לו מה יאכל שאמר מה שיעלה במצודתי היום [מן הים] מכור לך ממכרו קיים, והטעם משום כדי חייו, וכתבו הגאונים, שאין הטעם תלוי באומרו היום, אלא הוא הדין יום אחר ממכרו קיים מטעם כדי חייו, ולא אמרו היום אלא לשלול מה שיעלה במצודתו ל' יום או שנה, שהוא יותר מכדי מחיית יום א', אבל מחיית יום א' בכל מצאות שיהיה קיים, והוא אומרו מכרה 'כיום' פירוש כדן כיום, שהרי עייף היה ומשום כדי חייו ממכרו ממכר, הגם שהוא דבר שלא בא לעולם, וזולת מצאות זה אין דין שיכול לזכות במכר הבכורה, והצדיק עשו דברי יעקב באומרו הנה הוא הולך למות ואין לך תקנת משום כדי חייו גדולה מזו.

שיטת הרא"ש וריב"ש: הטור מביא ישוב לזה בשם אביו הרא"ש, דע"י שבועה מועיל קנין על דשבל"ע, ועי"ז יתקיים המקח. עי' שו"ת הרא"ש (כלל ח' סי' יח). ובשו"ת הריב"ש (סי' שכח, מובא בקצוה"ח סי' רעח) כתב, דלא הרא"ש ולא הטור חתימי עלה, דאין מועיל לגמור הקנין רק דמחויב לקיים השבועה, ואין יורדין לנכסיו בעבור זה. ע"כ תירץ, דקודם מתן תורה יכול למכור דשבל"ע, והשבועה לא היה רק לחזק הקנין שלא יחזור, והדין שאין מוכרין דשבל"ע הוא דין ישראל ממתן תורה.

עי' גליוני הש"ס (מו"ק כ). בביתאור הנפק"מ בין קודם מ"ת לאחריו לענין מקנה דבר שבל"ע. ביצועות מלכו להגאון מקוטנא מברא הטעם, דהא אחז"ל, תנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית, אם יקבלו התורה מוטב, ואם לאו יחזור העולם להוה ובהו, א"כ קודם קבלת התורה כל הבריאה הי' עוד כדבר שבל"ע, ודבר שאינו קבוע תלוי הכל בקבלת התורה, לכן גם דבר שבל"ע בר קנין הוא.

האחרונים מבארים, דפלוגתתם תלוי בטעם הדבר שלא מהני דשבל"ע. דהנמוקי יוסף בב"מ (סו): והמהרש"א (שם טז). כתבו, דהוא מטעם 'דלא סמכא דעתיה'. ובשו"ת נודע ביהודה (תנינא, אבה"ע סי' נד סק"ב) וכן הוא בכתבי הגר"ח (סי' קצו), 'שאין כאן דבר שיחול עליו הקנין'. ועי' בחי' ר' שמעון שאקא (ב"ב סי' ל' אות ה') דשניהם אמת, דבאופן של מה שתעלה במצודתי מכור לך אינו מועיל, דכיון דהוא אינו בעלים, חסר בעצם ההקנאה. ובאופן של פירות דקל או מעשה ידים, הוא מטעם דלא סמכא דעתיה, עיי"ש.

ולפי זה י"ל, דהרא"ש סובר דהוא מטעם דלא סמכא דעתיה, וע"כ ע"י שבועה גמר דעתיה, משא"כ אם הוא מטעם שאינו בר הקנאה אין מועיל שבועה. והריב"ש סובר דהוא מטעם דאינו בר הקנאה, ע"כ רק מ"ת איכא האי דינא, דאז חל דיני הקנינים, משא"כ אם הוא מטעם סמיכת דעת, אז אין נפק"מ בין קודם למ"ת או לאחריו.

הפנים יפות תירץ: עפ"י שיטת המרדכי דאם מקנה דבר שלא בא לעולם יחד עם דבר שבה לעולם מהני, והסברא, דיש יותר גמירות דעת. ע"כ כאן בבכורה שמכר שני דברים, 'העבודה' - שבה לעולם, והירושה' - שלא בא לעולם, מהני המכירה.

הקצות החושן (שם) מתרץ: דהגם דאין אדם 'מקנה' דבר שבל"ע, אבל 'סילוק' מהני, ועשו

המשך מעמ' א' (טעמי הלב) <<<

התפילה בכלל, שלבד ממה שהיא כלי לבקש השפע והברכה, ביותר מזה, נקודת נשמת התפילה היא ההתדבקות של הנברא להבורא, המאחד את האדם התחתון ללמעלה, ומשתמשת 'התפילה' להיות הממוצע המפעיל את הקשר וההתעלות של התחתון להעליון, דהגם שהוא נפרד לגמרי, ועומד למטה במסגרת תהליכי הבריאה שהשתיל הקב"ה בששת ימי בראשית על פי כח הטבע המושכו למטה, כרוח הבהמה היורדת לעפר, עכ"ז נפעלת קשר זו בין התחתון לעליון - הנברא להבורא, והיא היא הפועלת את כח השפעת התפילה.

פגישה אלקית - וזהו 'תפלה', שמקומו עומד ברומו של עולם מחמת דביקותו להבורא עד שמדבר אליו בלשון נוכח 'ברוך אתה', וכמו בדרך משל, כששני אנשים מדברים זה לזה, הצריך לזה את השתתפותו של שניהם כדי להוליד את הקשר. כן הדבר אצל תפלה, שכפי התעלות האדם בעת התפלה להתרומם מחומרי דהאי עלמא המושכו למטה, ולהגביה את עצמו בלב הומה וגועש רשפי אש, בלכתו אל תוך היכל המלך ולדבר לפניו את עמקי לבבו, בהשתפך אל דודה מתוך כמיהה וצמאון, כן מעורר למעלה את רחמיו להשתתף עם האדם המתפלל, ובמצב זו מופיעה אור השכינה על המתפלל להיות להתענג על ה', המוביל עמו כל סוגי ההשפעות רוחני וגשמי, כל מיילי דמיטב - **אכן, התפילה עומד ברומו של עולם...**

וראה דברים חוצבים להבות אש המעורר כל נימי הנשמה בגודל עון המזלזלים בתפלה, מש"כ הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע בספרו הק' 'עבודת ישראל' (אבות ה, ה) וז"ל: ובדאי שכל בית הכנסת ובית המדרש מכוון כנגד בית הכנסת ובית המדרש של מעלה, והתפילות עולין למעלה לבית הכנסת ולבית המדרש של מעלה. לכן צריך להזהר שלא לדבר בבית הכנסת שום דיבור קל חוץ מן התפילה, כי כשמדבר דברים בטלים דומה, כמי שמדבר עם המלך והופך פניו ממנו, ואומר, אדוני המלך אי אפשר לדבר עמך רק אדבר חפצי, ובהו היו דוחק רגלי השכינה ח"ו. ואף שאר העם המתפללין ככוונה תפלתן, גם כן יוכל להיות שלא תקובל ח"ו תפלתם בעון האחרים, ומכל שכן בשעת חזרת הש"ץ, ובשעת קריאת התורה שצריך לשמוע דברי הש"ץ, כי הוא דוגמת משה שעמד בהר סיני והשמיע הדיבור מפי הגבורה לישראל, עכ"ד.

ולהגיע לזה, מתחלת בעבודת ריכוז הלב והמח לפשטות כוונת התפילה, שהיא לכוון את 'פירוש המילות' ברצינות ובשמחה, ומובטח שיגיע בעה"י למעלות גדולות ונוראות בדביקות התפילה, וכפי שאמר הרה"ק ר' שלום מבעלזא זי"ע אמר: **על ידי כוונת פירוש המלות בתפלה, יכול אדם להגיע לרוח הקודש וגילוי אליהו, ועוד יותר ועוד יותר, 'אט גלייבט מיר'.** יהי רצון שתתקבל צלותהון דישראל בכל אתר ואתר, ובקרב נעלה למרום הרים, להתפלל ב'בית תפלת' הוא ביהמ"ק בב"א.

טעם זקנים

'ויתרוצצו'...

לפרש בדרך צחות הפסוק 'ויתרוצצו הבנים בקרבה', ופי' רש"י כשעבר אצל פתח בית המדרש יעקב היה מפרסם לצאת, על בתי ע"ז עשו מפרסם לצאת, והקושי' ידוע, מאחר שכל א' רצה לצאת במקום אחר מה זה שכתב 'ויתרוצצו'.

אלא הענין היה כך, כי רבקה אמינו ע"ה עברה ברחוב וראתה דף גדול על הכתלים אשר בו נכתב באותיות גדולות בלשון עברי אשר ליל מוש"ק יהיה דרשה גדולה שידרוש רב מפורסם א' שבא מארץ ישראל, ואחר הדרשה יהיה שמחת ריקוד עד הבוקר. וסבר יעקב אינו ע"ה בתמימתו וצדקו כי בודאי ידרוש הרב דברי מוסר ודברים כבוסים לעורר לב השומעים לתשובה, ואחריו יהיה סעודת מלוה מלכא עם ריקודין של שמחה, לכן פירסם לצאת. אבל עשו ידע והבין האמת, כי הרב הדורש הוא רב ציוני שבא לתפוס לבות בני ישראל לכפירתם, וריקוד של שמחה יהיה ריקוד הוללת ותערובות, וא"כ לו משפט הקדימה לבא שמה, אבל לא לאיש תם וישר כיעקב, לכן פירסם הוא לצאת. וע"ז כתיב 'ויתרוצצו', כי הרציצה היה ממש במקום א'.

תולדות שמואל - אונסדארף, עמ' סא

1. מכירה בעכו"ם בשטר:

קשה, הרי פסקינן דקנין בעכו"ם היא רק בשטר ולא בכסף, וא"כ האיך חל המכירה מעשו ליעקב ע"י השוה כסף של הלחם וניזיד עדשים.

יש מתרצים: שעשו היה לו דין של ישראל מומר, וי"ל דמשום כן היה לו דיני קנינים בישראל. ולפי הקצוה"ח הנ"ל שפיר, דהיה רק סילוק ולא הוצרך קנין, דיעקב זכה מהפקר.

2. דבר שאין בו ממש:

קשה, הרי פסק הרמב"ם (הל' מכירה כב, יג) דלא שייך מכירה בדבר שאין בו ממש, ובמכירת הבכורה ל"ה בו ממש.

הגור אריה מתרץ: שעשו היה מקנה גופו ליעקב לענין הבכורה ולכל זכות הבכורה, והוי שפיר קנינו קנין (רמב"ם שם יד).

ע"י עוד דרשות הר"ן (דרוש ב') בבאור כל הענין של מכירת הבכורה. וע"י בחי' הגרי"ז ביכולת מכירת הבכורה דתלוי בפטר רחם.

טעמי השבת

קבלת שבת - מהו?

ועורך השלחן, ואח"כ יוצא לקראת אורחו לקבל את פניו להכניסו לביתו כשהכל כבר מוכן לכבודו כראוי לו, ולכן תקנו לנו קדמונו ד"ל מזמורי שבת ותהלה כהכנה לקבלת שבת, מן לכו נרננה וכו' עד מזמור לדוד הבו וכו', ובמזמורים אלו ממלה למלה ומפסוק לפסוק ומזמור למזמור, הוא מתקרב יותר, בהשמיעו לאזני לבו מה שהוא אומר, לישב את דעתו מעט מעט להוציא מלבו ומוחו את מחשבות החול המטרידות, או סתם בלבול וערב רב מחשבות של מה בכך, ולהכניס בלבו את הרצון להמחשבות טובות והתבוננות בחשיבות השבת וההלל לה', ואיך צדיקים משתוקקים תמיד וכלתה נפשם לשבחו ולהללו, כמאמר דוד 'צמאה לך נפשי כמה לך בשרי', ואמר מרן זיע"א מהר"א ד"ל מברנוביץ, 'אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה', שכאשר אדם עושה מצוה ואינו עושה גם הצדיק והוא מתאחד עמו במעשה זה, וע"י זה יכול ליישר את לבו, כמאחז"ל (ברכות נט.) לא נבראו רעמים אלא לפשוט העקמומיות שבלב, ולהיות בשמחה.

א. לקבל את השבת בבואו בסבר פנים יפות, כי שמקבל פני אורח חשוב וחביב הבא לביתו, וענין 'סבר פנים יפות' הוא, שאפילו הוא בתוך טירדה רבה, ומחשבתו שקועה בעניניו ועסקיו המסובכים ואפילו בלמודו, הוא מתאמץ בכל כוחו להחליץ מכל טירדה ומחשבה, כדי לקבל את פני אורחו החשוב בשמחה ובדעה מיושבת, ומשים כעת כל מחשבתו ועיונו איך לספק לאושפיזאו את כל הנצרך לו ולהנאתו מבואו לביתו ועד צאתו, וכאמור 'שמור לקדשו מבואו ועד צאתו', וכלום יש לנו אורח כזה שהוא מקור הברכה לכל (שמות כח.) כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, ופירשו רבותינו הקדושים, 'דלעילא ותתא' היינו ברוחניות וגשמיות, ונכלל בזה גם מה שאדם רוצה ושואף לראות נחת בכל יו"ח, דהיינו לגדלם לתורה ויראת שמים ודורות ישרים, ושיתברכו בכל מיילי דמיטב בבני חיי ומזוני רויחי, מזונא ופרנסתא שתבתא בלי צרה ועקתא מוזלאל דכל מזוני ביה תליא.

ב. מי שמצפה לאורח חשוב שיבוא לביתו, אינו מחכה עד בואו שיתחיל אז לסדר ביתו וכו', אלא כמה שעות קודם הוא מסדר את ביתו ומקשטו ומציע את המטות

אבד הבכורה בזה שאמר 'למה זה לי בכורה'. ויש מקשים ע"ז, דעדיין האיך זכה אותה יעקב, וי"ל דזכה מהפקר. אולם ברא"ש מבואר דהוי 'מכירה', כמ"ש 'מכרה לי'. ובביאור הענין שסילוק מהני, יש שביארו לפי הטעם שאינו מועיל קנין בדבר שבל"ע, דהוי חסרון בגמירות דעת, א"כ י"ל דלסילוק אי"צ כ"כ גמירות דעת. אבל לטעם האחרת דאין על מה לחול הקנין, ה"נ י"ל דאין ע"מ שיחול הסילוק.

ב. אונאה וביטול מקח:

קשה, הרי נתאנה המוכר, שעשו מכר את הבכורה רק בעבור דבר קטן של ניזיד עדשים, והוי יותר משתנה.

הספורנו כתב: דהתורה מעידה גם לאחר המעשה ש'ויבז עשו את הבכורה', הרי דלא היתה חשובה בעיניו כלום.

ר"ד העשיל 'בחונות התורה' מתרץ: בהקדם לבאר הא דהתורה מנה חטא של ביזוי הבכורה, הרי עשו עשה הרבה עבירות החמורות יותר. רק כתיב נזם זהב באף חזיר, היינו דגם דבר יקר נבזה כשהוא אצל המאוס. וכמו כן הבכורה, בזמן שהיה נמצא אצל עשו המבוזה, לא היה הבכורה שוה יותר מהלחם וניזיד עדשים. וזש"כ 'ויעקב נתן לעשו לחם וניזיד עדשים ויאכל וישת' ויקם וילך. וקשה הא האיך מועיל המכירה בשביל אלו הדברים המועטים, וע"ז מתרץ הקרא, 'ויקז עשו את הבכורה, דבזמן שהיה אצל עשו היה מבזוה ולא היה שוה יותר מהדברים המועטים האלו.

מהר"ם שיף (סוף ב"ק) מתרץ: דהמוכר סוס וסייף במלחמה כאשר הקונה נמצא בסכנה, אין בו אונאה מפני שיש בהם חיי נפש. א"כ ה"נ, כיון שעשו אמר הנה אנכי הולך למות, ממילא הוי חיי נפש ואין בו אונאה.

אולם ע"י ברמב"ן ורשב"ם שכתבו, שהמכר לא היה בלחם ובניזיד עדשים, אלא במחיר שפסקו ביניהם, ומה שנתן לו הלחם וכו' ה"י רק לקיים הדבר. ע"י ספורנו שהיה בקנין חליפין, ע"ש.

ג. מוכר דבר שאינו שלו:

קשה, האיך היה שייך המכירה על הבכורה, הלא העדשים היה שייך ליעקב, וכיצד היה אפשר ליעקב לקנות את הבכורה בדבר שאינו שלו.

ה'חתם סופר' מתרץ: אכן לפי מה שפירש"י דאת העדשים הכין יעקב ליעקב לסעודת הבראה, כיון שבאותו יום מת אברהם ניוח שפיר. שהרי הדין הוא, דסעודת הבראה צריכה להיות משל אחרים, א"כ הוצרך יעקב להקנות את העדשים ליעקב על מנת שלא יהי' ליעקב רשות בהם, והוי רק של יעקב, וא"כ שפיר קנה בזה את הבכורה, דהא הוי שלו.

ד. דעת מקנה:

קשה, האיך חל המכירה, הרי לא היה לא היה דעת מקנה, שהרי כיון שעשו שנת בודאי נשתכר, וא"י בעירובין (סה.) דשיכור שמכר אין מכירתו מכירה.

הגאון ר' אברהם ברויזא מבאר: עפ"י מה שקשה אמאי כתב 'ויקם וילך' מה משמיענו בזה. אולם לפי הנ"ל שפיר: דהגמ' שם מחלק, דרק בשיכור כשכרותו של לוט, שהגדר הוא שאינו יכול ללכת ברגליו אינו מכירה, אך אם לא מגיע לשכרותו של לוט מכירתו מכירה, וא"כ הכא שהי' שיכור מיין, מ"מ חל המכירה, לפי שגם אחר ששתה עדיין 'ויקם וילך', היינו שהיה יכול ללכת ברגליו ולא הגיע לשכרותו של לוט, ושפיר הוי מכירת הבכורה כדון.

ה. מכירה ע"י אונס:

קשה, הרי עשו היה הולך למות, והוי מכירה ע"י אונס, ומבואר בחו"מ (ס' ר"ה) דהמוכר דבר מחמת אונס ומפרש בעצמו האונס מקודם המכר בטל, א"כ האיך חל המכירה.

בירחון 'הבאר' מתרץ: דע"כ הוסיף יעקב 'לחם' מה שלא ביקש עשו, רק שנתן לו הלחם לשבעו, ואח"כ נתן לו העדשים, שבעבורם מכר הבכורה, ושפיר לא היה אונס.

ע"י 'בחתם סופר' ז"ל: מכרה כיום את בכורתך לי וגו' ולמה זה לי בכורה. ברבה, עשו מכר ליעקב יום א' מעולמו, והיינו 'כיום' ע"ש. והנה תליוה וזבין זבניה זבני, אלא רבא ס"ל (ב"ב מ"ח.) הני מיילי בשדה סתם, אבל שדה זו לא. והנה עשו אחזו בולמוס, והוה המכירה קצת כמו תליוה וזבין, ע"כ אמר יעקב מכרה 'כיום', ואתה תברר לי איזה יום שתרצה, שאני איני רוצה לומר יום זה דוקא, אלא אתה תברר יום זה, אמנם עשו לא חפץ בברכה ובבכורה, ואמר למה ז"ה לי בכורה, למה אברר תקח לך את הכל, וזכה נתקיים המוקח.

טעמי הצדיקים

ד' כסלו - א' יוצא
הרה"ק ר' יעקב דוד קאליש זי"ע - אדמו"ר מאמשינאוו
 בן הרה"ק ר' יצחק מוואראקא זי"ע

מדת על הפרשה:

ויאהב יצחק את עשו: והלא יצחק ממדת גבורה היה, ולא ממדת החסד, ולמה אהב את עשו הרשע וגם ברך אותו. אלא ללמדך, שגם את הרשע צריכים לאהוב!

עובדא אודות פטירתו:

בספר 'להב אש' להרה"ק ר' שמואל אבא מזכילין זי"ע מסופר עליו: שמעתי מכמה וכמה חסידים ישישים ונאמנים וכולם מתנבאים בסגנון אחד, שזוכרים עוד הענין הנפלא כיום ברוך, שבש"ק פ' תולדות בשנת תרל"ח בבוא רבינו ז"ל לבית המדרש להתפלל תפילת שחרית כדרכו בקודש, ויהי כי הגיע לקדיש דרבנן אחרי הברייתא דרבי ישמעאל, נשתנה זיו מאור פניו מאד, והתחיל להתאנח מאד, וכל העם העומדים בעזרה בכלל והחסידים המקורבים בפרט, אשר ידעו היטב כי כל תנועותיו המה לא פשוטים, ובפרט בש"ק להתאנח, אז רעדה אחזתם מגודל הפחד, כי הבינו שמרמז על איזה ענין לא טוב חלילה, וכעבור איזה רגעים התחיל רבינו ז"ל לדבר, ואמר, שהוא חשכות גדול בעולם, שצדיק גדול וחסיד נאבד מהארץ, והוא מצטער מאד על זה, אבל אינו רואה את החשכות הזאת שיהיה במדינה הזאת רק מחוץ למדינה, וכן כפל את דבריו הקדושים הללו כמה פעמים, ומיד הלך מן העמוד ולא התפלל אז עוד בצבור, וסגר את עצמו בחדר קדשו, ולא היה נכנס אליו כל יום ש"ק שום איש, אך בסעודה שלישית ישב בסוד ישרים ועדה כדרכו בקודש תמיד, ותיכף אחר שבת קודש נודע בעולם שבשבת זה נפטר לחיי עולם הבא במקום המרפא מחוץ למדינה, הצדיק הקדוש המפורסם ה"ר יעקב דוד זצ"ל מאמשינאוו.

ה' כסלו - ב' יוצא
רבינו ר' שמואל אליעזר אידיש' המהרש"א זי"ע
 בן ר' יהודה הלוי

ח' המהרש"א: ב' שארית ישראל - ויילעדיק כתב בשם הבעש"ט זי"ע: כל החיבורים שהיו עד המהרש"א ועד בכלל היו ברוה"ק, וכיון שהוא ברוה"ק הוא תורה עצמה, והיינו שרק הגילוי הוא ע"י רוח"ק, אבל כיון שנתגלה ונעשה תורה באמת, תורה בעצם גבוה יותר מרוה"ק. הגאון בעל ח' הלכות כתב: דברי המהרש"א כ"כ יסודות חזקים, שכל הרוחות שבעולם לא יוכלו לזעזעם ממקומם, וכל החולק עליהם כחולק על השכינה. בצוואת הגאון ר' יונה לאנדוספר (סי' י"ח) כתב: שמדברי המהרש"א רוח אלקים מדרב, ומבלעדי השגת רוח הקודש א"א שיעשה ספר בדומה לו.

מתורתו:

כתב מהרש"א (ב"מ פה). בהא דר' זירא כשעלה לאר"י התפלל שישכח תלמודו של בבל: הא ודאי

הילולא דצדיקאי

דגם בני א"י הוו מקשי ומפרקין אהדדי, כדאמרין לעיל בר' יוחנן גופיה דאמר על ר"ל, דהוי מקשי ליה כ"ד קושיות ומפרקין ליה כ"ד פירוקי, אלא דהיינו שהיו מעיינין ומתקנין כל דבר על בורין, והשמועה יוצאה לאור על ידי פלפולם, דאהכי מייתי לה התם דר"ל עוקר הרים וחרוף טובא הוא, והיה מחבב ומיישב דברי ר' מאיר, כדאמרין נמי לעיל דע"י פלפולם רווחא שמעתתא. משא"כ בני בבל דאפשר שהיו מפלפלים דוגמת חילוקים שבדור הזה, אשר כל מי אשר יודע לכון על צד היותר בפלפול של הבל, הרי זה משובח, וכל אחד מכוין לדחות דברי חבירו כדקרי להו מחבלים, שאין נוחין זה לזה בהלכה, ועל ידי כך לא סלקא להו שמעתתא אליבא דהלכתא, כדקרי להו נמי התם במחשכים הושיבני, והוא שאמר דלא נטרדיה, **כי פלפול כזה מטרוד את האדם מן האמת, ואין מגיעו לתכליתו המבוקש.**

ח' כסלו - ה' יוצא
הרה"ק ר' אהרן זי"ע - אדמו"ר מטשערנאביל
 בן הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע
מעבודתו בקודש:

איתא ב'שם משמואל' (פר' ויקהל): ראיתי כד היונא טליא מכתב הרב הקדוש ר' אהרן מטשערנאביל זצלה"ה, שנתן ביד שלוחו לחזור בערי ישראל לקבץ ממון, וכך כתב: לא ממון אני צריך, כי הכסף בביתי מצוי כאבנים, **אלא שאני צריך להעלות תפילת ישראל לאביהן שבשמים,** ולדבר הזה נצרך לי כסף מקובץ מכל ישראל, עכת"ד המכתב. והסברתי לי עפ"י מאמרם ז"ל (ירושלמי תרומות סוף"ח): הלב תלוי בכיס, הלב הוא הרצון, וא"כ בכסף המקובץ תלויים בו רצונות רבים, והוא לפועל דמיוני לרצונות התפלה לאחדם ולהעלותם.

ט' כסלו - עש"ק יוצא
הרה"ק ר' דוב בער זי"ע - אדמו"ר האמצעי מליובאוויטש
 בן הרה"ק ר' שניאור זלמן מלאדי זי"ע 'בעל התניא'
 = נולד ונפטר באותו יום =

מאמרותיו:

מה בין החסידים וכת המתנגדים, ששניהם כוונתם לשם שמים, המתנגד לומד תורה לשמה ועושה מצות ומעשים טובים בדחילו ורחימו, ואם עושה עבירה ח"ו לא אז משם עד כי ישוב בתשובה שלימה, בבכ"י וצעקה, בתענית וסיגופים, ונפשו מרה עליו מאד, עד שלא יכול לפתח פיו בשמחה, אבל החסיד לומד תורה לשמה, עושה מצות ומעשים טובים בדחילו ורחימו, ואם עשה עבירה ח"ו לא אז משם עד כי ישוב בחרטה גמורה במרירות וכאב לב, אבל בכל זה, **באותו רגע שבא מצוה לידו עושה בשמחה רבה, ושכח שעשה עבירה, כי כל דרכי עבודתו לעשות רצון בורא ית"ש, ולעשות נחת**

טעמי העבודה

התבטלות לרצון ה'

לכאורה אינו מובן כלל, שהרי כיון שראה כאן יצחק סתירה, ומפורש כתיב 'ולא הכירו', א"כ למה ברכו, וכי כך עושים 'ולא הכירו ויברכהו', והרי אפשר לקרוא לאחד מבני הבית לברר מי זה.

ביאור הענין נראה כפשוטו, יצחק אבינו אמר כך, הרי הקול של יעקב והידים של עשו, ואני לא מכיר מי זה, אבל למען האמת אין בזה נפקא מינה כלל, וכי יש לי דעה את מי לברך את מי שהקב"ה שם כאן אותו צריך לברך, שכן זו היתה מידתו של יצחק 'יראת שמים' היינו ההתבטלות הגמורה לרצון ה' יתברך.

תפארת שמשון - להג"ר שמשון פינקוס, עמ' רפד

טעמי החינוך

במשנת רבותינו

הגאון מרן ה'קהלות יעקב' זצ"ל

התנהגות עם ילד שובב

אשה שבורה באה לפניו, והתאוננה על בנה בגיל י"ג שנה שהוא שובב ואינו רוצה ללמוד, והמלמד מבזה אותו בנימוק שמתכוון לטובת הילד, כי אם יראה לו פנים שחוקות הילד יפריעו ויתחצף. התרגז מאד רבינו על הנהגת המלמד, ואמר, כי שובר ע"י כך לגמרי את הילד, ואמר לאמו שתוציאו מיד המלמד הזה ותכניסו למלמד אחר ותדבר עם המלמד השני שיקרבו.

וסיפר מו"ר, שפעם שאלו את מרן החזו"א זצ"ל, איך להתנהג עם ילד שובב שאינו רוצה ללמוד, אם בתקיפות וקפדנות או בטובות. וענה מרן, שלילד דרוש איזה אדם שיקרבו, והילד ירגיש בזה וידע שיש לו ידיד שדורש טובתו, ואדם זה ישפיע עליו בטובות. והוסיף רבינו, שאפשר שאין זה כלל לכל הילדים.

אורחות רבינו - א, עמ' רנא

רוח לפניו באהבה, לא מיראת עונש, ולא בעבור שכר עולם הזה ועולם הבא, לכן אפי' בשעה שנכשל בעבירה, יתחרט מעומקא דלבא, אבל אין העבירה מכבה לו המצות ומעש"ט שלא יעשה אותם בשמחה וטוב לבב, כי יאמר בלבו, אין אני חושש לעצמי מה שאהי' בניהנום, כיון שעתה עומד לנגדי דבר שאוכל לעשות בו רצן בוראי, אעשנה בשמחה, ואעשה נחת רוח לפניו ית"ש.

עובדא:

בהיותו אברך אירע פעם שהתעמק מאד בלימודו, עד שלא שמע כיצד ילדו נופל החוצה מהעגלה שעמדה סמוך אליו ופורץ בכ"י, אביו האדמו"ר הזקן ששהה בדירה העליונה, היה אף הוא שקוע בלימודו, אך שמע את בכ"י של הילד ירד למטה והרים את הילד, הרגיעו והשכיבו, לאחר מכן העיר האדמו"ר הזקן לבנו: **'עד כמה ששקועים בעיניכם גבוהים, זקוקים תמיד להאזין לקול בכייתו של ילד יהודי!'**